

Mehmet Coral

Yeniköy'ün Çınarları

—
Öykü
—

**Bir Yurtsevda
Poetikası**

Mehmet Coral, 1947'de İzmir'de doğdu. Üniversitede iş idaresi ve ekonomi tahsil etti. Amsterdam Üniversitesi ve Lahey Uluslararası Hukuk Akademisi'nde yüksek lisans yaptı. Uzun yıllar ticaret hayatının içinde kaldıktan sonra kişiye özel uçuş konseptiyle tanıştı. Amatör pilot lisansını alarak dünyanın değişik coğrafyalarında kendi kullandığı tek motorlu, pervaneli uçaklarla uçuşlar yaptı.

“Uçan Yazılar” adlı köşesi iki yıldan uzun süre *Radikal* gazetesinde yayımlandı. 1997 yılından itibaren kendini yazarlığa adadı. “Özyurdum” dediği İzmir'in dışında, son 37 yıldır yaşadığı İstanbul'a da olan sevgisini kentin geçmiş yaşamlarını konu alan bir üçlemeye, doğup büyüdüğü İzmir ve Ege'ye olan aşkı da romanlarına yansıttı. Kitapları çeşitli yabancı dillere çevrildi.

Edebi yapıtları:

Bizans'ta Kayıp Zaman / (anı roman) / DK 1998; *Konstantiniye'nin Yitik Günceleri* / (anı roman) / DK 1999; *Sonsuz Meltem* / (anı roman) / DK 2000; *Işıkla Yazılsın Sonsuza Adım* (Mimar Sinan'ın romanı) / (roman) / DK 2001; *Zaman ve Düşüncenin Sınırlarında Uçarken* / (denemeler) / DK 2003; *İzmir: 13 Eylül 1922* / (roman) / DK 2003; *Paslı Güneş* (roman) / DK 2004; *Tımarhane Adası* / (roman) / DK 2006; *Meryem Planı* / (roman) / DK 2007; *Alaçatı'da Aşk* / (roman) / DK 2009; *Zamanın Kızı - İstanbul'un Sarı Güllü* / (roman) / DK 2010; *Allah Benim - En El Hak* / (roman) / DK 2011; *Hümeyra'nın Anıları* / (roman) / DK 2012; *Ben El Fakir-ül Hakir Sinan* / (roman) / DK 2013; *Başka Bir İstanbul'un Anıları* / (deneme) / DK 2013; *Küçük Prens - Çöle Düşen Yıldız* / (biyografik roman) / DK 2014; *Luçerna'nın Kuşuları* / (roman) / DK 2016; *Kuş Ölümler Sen Uçuşu Hatırla* / (gezi) / DK 2017 / *Kraliçe'nin Hatıra Defteri* (öykü) / DK 2019.

Araştırma:

Ateşin Gelini - Gâvur İzmir / DK 2008; *Ölüm Satanlar* (uluslararası silah ticareti) / Büke Yayınları 2000

Çeviri:

Konstantinopolis Misyonu (Mission to Constantinople) / Yeditepe Yayınları 2003

Ödüller:

Balkan Halkları Edebiyat Onur Ödülü (1999); BAL Vakfı Kültür ve Sanat Ödülü (2001); Mevlana Vakfı Edebiyat Ödülü (2010); İzmir BB Kente Saygı Edebiyat Ödülü (2011)

Yeniköy'ün ınarları

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTABI

Bizans'ta Kayıp Zaman

Konstantiniye'nin Yitik Günceleri

Sonsuz Meltem

Işıkla Yazılsın Sonsuza Adım...

Zaman ve Düşüncenin Sınırlarında Uçarken

İzmir, 13 Eylül 1922

Paslı Güneş

Timarhane Adası

Meryem Planı

Ateşin Gelini, Gâvur İzmir

Alaçatı'da Aşk

Zamanın Kızı

Allah Benim

Hümeyra'nın Anıları

Ben, El Fakir-ül-Hakir Sinan

Başka Bir İstanbul'un Anıları

Küçük Prens – Çöle Düşen Yıldız

Luçerna'nın Kuğuları

Kuş Ölüyor Sen Uçuşu Hatırla

Kraliçe'nin Hatıra Defteri

YENİKÖY'ÜN ÇINARLARI

Yazan: Mehmet Coral

Editör: Çiğdem Uğurlu

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Şubat 2020 / ISBN 978-605-09-7033-3

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Erbil Kargı

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Yeniköy'ün ınarları

Mehmet Coral

Kalbimin çiçekleri
Burcu ve Akasha ya...

İçindekiler

Yeniköy'ün Çınarları.....	13
Karşıyaka'dan Denize Akardı Zaman.....	35
147. Basamak.....	49
Cennet Meyvesi.....	57
Başlangıç ve Son Aynı Yerde Birleşir.....	63
Ateşle Yıkandı Çanakkale Semaları.....	69
Wadi al-Far'a Katliamı.....	93
O Mavro Kavalaris.....	101
Hayattan Öteye, Işıkların İçine.....	115
Nefes.....	121
Yaradan'a Mektup.....	125
20'li Yıllarıma Selam Olsun.....	133
Tanrı'ya Kaçmak.....	139

Yeniköy'ün Çınarları

Kışları garip bir solgunluk hâkimdir Yeniköy'ün ışıkları-na. Hava ile toprak bahara uzak kalmanın huzursuz titreşimleri içindedir. Her sabah güneş, kendi gündüzünden gözü yılmış bir ürperti içinde doğar. Ama insanlar yine de hayata sarılırlar, eskisi gibi sevinirler, içlerindeki istekler, korkular, sevinçler yine kabarıp tortop olur, yaşama ümitsizliğini görmezden gelir, hayatı bir gün daha eksiltmenin sarmalına girerler.

İlk gençlik yıllarımın aklımda kalan en renkli lekesiydi o. Gülfidan Hanım...

Mahalleli ona kısaca Gül Hanım derdi. Alt perdeden, saraylı bir aileye mensup olduğu fısıldanırdı.

Adı dillere destan bestekâr Dilhayat Kalfa'nın soyundan gelmeymiş.

Annesi Hüsniğül Hanım'ın hayatı, 31 Mart Vakası'ndan sonra değişmiş.

Abdülhamid sürgüne gönderildikten sonra dağıtılan haremde o da nasibini almış; ama çok akıllı ve becerikli bir kadınmış.

Saraydan azat edildiğinde çıkımında bu zamana kadar hayatı boyunca biriktirdiği altın ve mücevheratı belli etmeden çıkarabilmiş.

Bu sayede hayatını yeniden kurabilmiş.

Yeniköy'e yerleşmiş.

Çerkez asıllıymış.

Güzelliğiyle nam salmış.

Gülfidan Hanım onun, İstiklal Savaşı gazisi Miralay Burhan Bey'den olan tek kızıymış.

İç kulağımda biriken bölük pörçük fısıltı kalıntıları bu kadar. Ben onu tanıdığımda mahalle komşumuzdu. Panagia Komariotissa Kilisesi'nin arkasında, köşk gibi, heybetli bahçesi olan bir evde otururdu. Rum komşusu Anastasia ona "Gül Hanımı" derdi. O da her seferinde kibarca, "Gül, Kirya Anastasia, Gül" diye düzeltirdi. Bu yüzden ben de ona "Gülgül Teyze" derdim.

Yağmur sonrası o büyümlü zamanlarına uzanır hep anılarım.

Ulu çınarların gövdesinden yayılan o gizemli koku, köklerindeki toprakla bütünleştğinde havaya yayılan o tanımsız rayiha...

Sonra o ışık...

Tanrım...

Gökkuşağının çınarlı yol üzerinden salkım saçak akması...

Yedi rengin, o kısacık soluklarıyla, buğular içinde bükülmesi...

Çınar yapraklarının arasından oylumlu çavlanlar gibi insanın üzerine dökülmesi...

Ömre bedel o prizmatik ışık şöleni...

Sonra her şeyin yeniden alışılmış düzene dönüşü...

Korudan gelen toprak ve çam kokusu Yeniköy vadisinin üzerini bir bulut gibi kapladığında, insan sonsuzluğun eşliğinde durur. Anı kabarcıklarımın arasına hep o koku yayılır. İmgeler ve insanlar o gökkuşağının altından geçerek eflatun bir kurdele gibi dizelenir gözlerimin önünde.

1960'ların başlarındaydık. Kolejde yatılı okuyordum. Yılbaşında ve ilkbaharda iki sömestrimiz vardı. Bir de uzun yaz tatili. Özellikle ikinci sömestr çok severdim. Annemler beni özlemiş olurdu, ama evde durmayı hiç sevmezdim. Kendimi hemen dışarı atar, her yöne yalpa vururdum. Çarşıda, eski hamamın çevresinde dolanır, iskelede Beykoz motorlarını seyrederek, anneannemin, “Her türlü muzırı yiyor, zıkkımın kökünü de ye bari!” diye azarlamalarına hiç aldırmaz etmez, kokoreç, midye dolma, açkı börekleri götürürdüm. Avusturya Konsolosluğu'nun karşısındaki uyduruk dalyandan kıyıya dökülen her türlü balığı teneke üzerinde kızartır, harçlığım neye yeterse yer, içine leblebi doldurduğum gazozları içerdim.

Delikanlılığa henüz girdiğim yıllardı. Düşlerimde çeşitli fanteziler kurar, gördüğüm bütün kadınlarla hayali aşklar yaşardım. Bahar güneşi kemiklerimi ısıtırken Yeniköy Kuru'sundan dalga dalga süzülen o uçarı rüzgâr, kadınların müslin, tafta, ipek giysileri arasına arsızca sokulur, kol aralıklarından girerek göğüslerini okşar, oradan aşağılara iner, şehvetle bacaklarını örten eteklerini uçuştururdu. Eski fırından aldığı taze simitleri iskelede satan emekli öğretmen Fethi Bey de bu emsalsiz şölenle gözlerini tatlandırır ve hep aynı nakaratı tekrarlardı:

“Ey yabancı; eğer doğanın gülümsediği / Ve her çınarın arkasında bir gül kadar güzel / Genç kızların gizlendiği bir köy görürsen / Orada dur, Nihori'ye ulaştın demektir.”

Sonraları bu dizelerin Kavafis'e ait olduğunu öğrenmiştim. Hey gidi hey! Toprağın bol olsun Fethi Bey!

Ama artık başa dönmeliyim. O güzel yılların en güzel rengine; dünyanın öbür ucundan kalkıp onu bir kez daha görebilmek için geldiğim çocukluk ve gençliğimin düşler ülkesi Yeniköylü Gülfidan Hanım'a. Ya da o yıllarda ona hitap ettiğim biçimiyle, Gülgül Teyze'ye...

“Yüzyılların yaşını içlerinde barındıran mağrur çınarların tören kıtası gibi iki yana dizildiği yollarda pür ahenk gezinmek, o güzelim bahçelerin içine kurulmuş sofralarda kadeh şingirtilarına karışan şen şakrak kahkahaları duymak, gecenin geç saatlerine kadar sevdiğinin kolunda dolaşmak ömre bedeldi.”

Böyle başladıydı geçmiş zamanları anlatmaya.

Eski evi, aradan geçen yirmi üç yılda daha da eskimişti. Yer yer duvar sıvaları dökülmüş, aralarında nemli yosuncuklar oluşmuştu. Kapı önünden sokağa doğru uzanan doğal taş kaplama yolun da derzlerini pıtraklı otlar bürümüştü. Zaman bile eskimişti, Gülfıdan Hanım’ın etrafında.

Kapıyı uzun süre çalmama rağmen açılmamıştı. Eski tip, el biçimindeki metal tokmağa son dokunuşumda usulca açıldı kapı. Zaman, üzerinde kurumuştı emsalsiz güzellikteki bu zarif kadının. Bedenindeki bütün su çekilmiş, derisi kemiklerine yapışmıştı. Göz çukurlarında derin morumsu halkalar vardı. Feri gitmiş gözlerinde bir tek o zümrüt yeşili ışıltı hâlâ duruyordu.

Bana uzun süre bakmış, sonunda kim olduğumu çıkartmıştı.

En nihayet büyük bir hayrete kapılmış gibi buruşuk avuçlarını ağzına siper ederek, “Çınar! Sen misin bu koca adam?” diyebilmişti.

İkimizin de gözleri dolmuştu. Hemen onun elini tutmuş, öperek başıma koyduktan sonra boynuna sarılmıştım. Kupkuru bedeni iri kollarımın arasında bir yavru kedi gibi titriyordu. Uzun süre saçlarımı okşadı. Boynumu, yanaklarımı kokladı. Ağlar gibi hıçkırıyordu, ama ağlayamıyordu. Gözlerinde yaş kalmamıştı. Usulca içeriye çekti beni. Loş salona ağır bir koku yayılmıştı. Koltuklar toz içindeydi. Tavanla duvar arasında örümcek ağları oluşmuş, pencerelerde buğu ve toz karışımından sarımsı hareler oluşmuştu.

Koltuktan aldığı eski bir yastıkla bir başka koltuğun tozunu aldı. Bana yer gösterdi.

“Otur şöyle evladım, ben sana bir kahve yapayım.”

Ona müdahale edemeden kalkıp mutfağa gitti. Oturduğum yerden onu izlemeye başladım. Eski tip ocağı açtı. Ezik kibrit kutusundan zorlukla bir çöp çıkardı. Rutubetli eczasına uzun süre sürttü. Sonunda kibrit ateş alabildi. Ocağın mavi alevini kı sıp bakır cezveyi titrek hareketlerle üzerine yerleştirdi. Bekledi. Kahve köpürdüğünde söndürdü. Ocaktan fincanı alana kadar kahvenin yarısı tezgâha döküldü. Bir bezle sildi. Sonra büyük bir dikkatle cezvede kalan kahveyi fincana doldurdu. Salona gelirken aksıyordu. Bütün dikkatini küçük tabağının içinde tıkırtılarla titreşen fincana vermişti. Hemen kalkıp elinden aldım. Bir yandan da koluna girip koltukta yanıma oturmasına yardım ettim. Nefes nefese kalmıştı. Ellerini kalbine dayayıp bir süre durdu. Sonra sehpanın üzerindeki kolonya şişesine uzandı.

Pompei...

Mavi etiketin üzerine motiflenmiş antik kentli şişeyi tanı mıştım. Eminim yirmi beş yıl önceki çocukluk dönemimden kalma o nadir İtalyan kolonyasıydı. Onunla birlikte yaşlanmış, dibinde hâlâ yarım parmak kadar kalmıştı. Şişenin kapağını açıp burnuna dayadı. Uzun süre kokladı. Sonra bana uza tıp avucuma bir damla damlattı. Burnuma çektim. Evet yanı mamıştım. O güzel portakal çiçeği kokusunu hatırlıyordum.

“Gülgül Teyze, oynarken elimi burktum; kolonyayla ovalarsan belki geçer.”

Mahalle arkadaşlarımla dur durak bilmeden, çelik çomak, meşe, tüh tüh oynar, kan ter içinde kalırdık. Bir keresinde düşmüş, dizimi kanatmıştım. Küçük yarama o güzel kokulu kolonyasıyla pansuman yapmış, gazlı bezle sarmıştı. Kokusu öyle hoştu ki, gece yattığımda bacağımdan çıkartmış, burnuma dayayarak uyumuştum. Onun teninden de zarif bukleler halinde hep bu koku yayılırdı zaten.

“Seni yaramaz! Herkesten sakındığım nadir kolonyamdan çalmak için bin bir fırıldak çevirirdin!”

Gülüyordu. Aklından geçenleri anlamıştı. Sehpanın üzerinde duran şişeye bakarken gözleri buğulanmıştı.

“Zaman saati gibi... Ömrü benimle birlikte azalıyor. Kalan kısmını düşün gecemde kullanacağım.”

Hayallerinde neler dolaşıyordu acaba? Bir süre konuşmadan yan yana oturduk. Usta bir sanatçının son çekiç darbelerinden sonra ortaya çıkmış yontusu gibi görünüyordu bana. Kendimi biraz zorlayarak ona aradan geçen zamanda neler yaptığını sorma cesaretini buldum. Hüzün kırışıklıklarının birkaç yerde topaklaştığı bir gülümseme yayılmıştı yüzüne. Sonra hafifçe omzunu silkmış, ellerini birbirine kavuşturmuştu.

“Aya Yorgi’nin bahçesinde bir ulu çınar vardır, seninle adaş; ona benzetirim hayatımı. Geniş gövdesi iki insan boyu üzerinden ikiye ayrılır. Biri tek başına yükselir, diğeri yine ikiye ayrılır. Altında Despina Vegleris yatar” dedi.

Matlaşmış gözlerinin derinliklerinde saklı kalmış o gizemli zümrüt yine ışıldamıştı.

“O ikincisi gibi yaşamak istemiştim. Gönlümü çalacak bir hayat arkadaşıyla birleşip aile kurmak, güzel çocuklarla çoğalmak...”

Omuzlarını boynuna doğru kıstı. Küçücük varlığını daha da küçültmek ister gibiydi.

“Olmadı. İçimde bir o tek ben ve bir de arzuladığım ikilenmiş ben birlikte yaşadı, ama hayatım yalnızlığı seçti.”

Sustu. Gözlerini yine pencerenin sararmış camındaki belirsiz bir lekeye dikti. Öylece kaldı. Kahvemden bir yudum daha içtim. Uzandım. Titrek ellerini avuçlarımın içinde aldım. Mor damarlarının arasından nabızı çekiç gibi vuruyordu. Heyecanlanmıştı. Hafifçe okşadım onları.

“Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımın ailemle birlikte aklım-

da kalan en hoş resmisiniz siz. Bana hayatınızı, bilmediklerimi, sevdalarınızı, üzüntü, sevinç ve yeislerinizi anlatmak ister misiniz?”

Parmaklarını birbirlerinin içine geçirip kollarını öne doğru gerdi.

“Bunun bize ne faydası olacak ki, oğlum?” dedi.

Çenesinde küçük bir hıçkırığın belirsiz seğirmesi oluştu.

“Bilmem” dedim. “Belki hayatımı giderek zorlaştıran eskiye dayalı duygularımın çözümüne yardımcı olursunuz. Belki sizin için de bir yenilenme ya da ne bileyim, bir hesaplaşma olur.”

Kullandığım son sözcük etkisini göstermişti.

İçini çekerek, “Hesaplaşma!” dedi. “Bak bu, eğer cesaret edebilirsem...” Ciğerlerine derin bir nefes çekti, bir süre içinde tuttu, sonra boşalttı, “İlginç olabilir.”

Farklı bir şeyler söylemek istediği belliydi, ama iki sıradan sözcükle sınırlamayı yeğlemişti kendini. Kenetlediği ellerini uzun eteğinin üzerinden bacaklarının arasına yerleştirdi.

“Bende artık gençliğimin tatmin bulmamış arzu ya da kırılmış gurur yaralarını deşecek hal kalmadı evlat.”

Dönüp ilk kez görüyormuş gibi bana baktı. Konuşmaya pek istekli değil gibiydi. Suskunluğum yüzünden benden beklediği yanıtı alamayınca, isteksizce başını çevirip devam etti.

“Yaşam suyu içimden çekildi. Hayatımın kışını yaşıyorum. Bir başka bahar göremeyeceğimi biliyorum. Yaşlı bir kumru gibi guruldayarak geçiyor günlerim. Giysilerim çok çabuk kirleniyor. Düğün gecemden önce gülsuyuyla yıkanan akça bedenim artık ölüm kokuyor. Bu koku giydiklerime, oturduğum yattığım yerlere, evimin her yanına siniyor. Bu yüzden toprağı çok seviyorum. Meyvenin özü olan çekirdeğini taşıması gibi, ölümü içimde taşıyorum.”

“Savrulduk gittik göçmen kuşlar gibi yitik cennetimizden. Uçup gitmeyi kendimiz istememiş miydik? Herhangi bir yere tutunabilecek ayakları olmayan, ölene dek uçmak zorundaki masal kuşları gibi hissediyorduk kendimizi. Sonumuzu aramak için döndük geri...”

Aşk da tarih gibidir, hem derin, hem sancılı; çoğu zaman çatışmalar, çoğu zaman ihanetler, çoğu zaman yalanlarla dolu. Evet, aşk da tarih gibi bir muamma. Hakikat sandığımız anda hayale dönüşen bir muamma. Mehmet Coral, tarihle harmanladığı öyküleriyle edebi bir gezintiye çıkarıyor bizi. Hele, “Karşıyaka’dan Denize Akar Zaman”, yazarın özyurduna yakılmış bir ağıt gibi sanki. Bu heyecanlı ve hüzünlü gezinin dışında kalmayın derim.

Ahmet Ümit

Türk edebiyatının büyük yazarları arasına adını altın harflerle yazdırmış olan Mehmet Coral, *Yeniköy’ün Çınarları* ile okurunu bir kez daha kendine hayran bırakıyor. Tarihe tanıklık eden belge niteliğindeki satırları, edebi ifade kudreti ve insan ruhunun en derin, en karanlık noktalarına ışık tutan analiz gücüyle, zihni sorularla dolu olan bireylere cevapların yolunu gösteren ayna oluyor.

Akdeniz’le, İstanbul’la ve evrensel hümanizmle beslenen velud bir kaynak, üretmeye ve susuzluğu gidermeye devam ediyor.

Cihat Levent

İstisna edilen
KDV’siz
satış fiyatı

₺ 23

ISBN 978-605-09-7033-3

ISBN 978-605-09-7033-3

9 786050 970333

Doğan
Kitap